

POSTANOWIENIE

Dnia 1 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Widło

w sprawie z powództwa S.S.
przeciwko Gminie Miasto Piastów
o zapłatę
i z powództwa wzajemnego Gminy Miasto Piastów
przeciwko S.S.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 1 września 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda-pozwanego wzajemnego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 16 października 2018 r., sygn. akt VII AGa 1444/18,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża powoda-pozwanego wzajemnego S.S. kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa S.S. i F.W. przeciwko Gminie Miasto Piastów o zapłatę oraz z powództwa wzajemnego Gminy Miasta Piastów przeciwko S.S. i F. W. o zapłatę, Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 9 lutego 2017 r., XXVI GC 141/14:

I) z powództwa głównego:

1) zasądził od Gminy Miasta Piastów na rzecz S.S. i F.W.:

a) kwoty po 105.405,58 zł na rzecz każdego z nich wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r., natomiast od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty z ustawowymi odsetkami za opóźnienie;

b) kwoty po 4.056,92 zł na rzecz każdego z nich tytułem zwrotu kosztów procesu;

2) oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

3) nakazał zwrócić S.S. ze środków Skarbu Państwa kwotę 1.984,64 zł tytułem niewykorzystanej części zaliczki;

4) nakazał zwrócić Gminie Miasta Piastów ze środków Skarbu Państwa kwotę 1.984,62 zł tytułem niewykorzystanej części zaliczki;

5) oddalił wniosek S.S. i F.W. o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności;

II) z powództwa wzajemnego:

zasądził solidarnie od S.S. i F.W. na rzecz Gminy Miasta Piastów:

a) kwotę 586.445,30 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r., natomiast od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty z ustawowymi odsetkami za opóźnienie;

b) kwotę 36.523,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z 8 marca 2017 r., V GU, Sąd Rejonowy w Kielcach ogłosił upadłość F.W..

Po rozpoznaniu apelacji obu stron, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 16 października 2018 r., VII AGa 1444/18, oddalił obie apelacje (pkt I) oraz zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego (pkt II). Sąd oznaczył, jako jedną ze stron postępowania, syndyka masy upadłości F.W. (w miejsce F.W.).

Pismem z 16 sierpnia 2019 r. skargę kasacyjną od ww. wyroku Sądu Apelacyjnego wywiódł S.S., zaskarżając to orzeczenie w części oddalającej apelację powodów S.S. i syndyka masy upadłości F.W.. Skarżący wniósł w pierwszej kolejności o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 (występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych i potrzebę wykładni przepisów prawnych).

Pismem z 29 października 2019 r. odpowiedź na skargę kasacyjną złożyła Gmina Miasto Piastów, wnosząc m.in. o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego kasacyjnie na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Postanowieniem z 7 października 2020 r., VII AGa 1444/18, VII WSC 76/19, Sąd Apelacyjny w Warszawie m.in. odrzucił skargę kasacyjną S.S. w części obejmującej rozstrzygnięcie co do syndyka masy upadłości F.W..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Podstawowym celem instytucji przedsądu jest rozważenie, czy w skardze kasacyjnej podniesiono okoliczności, których rozważenie przez Sąd Najwyższy będzie wkładem w rozwój prawa i zapewnienie jednolitości jego sądowej wykładni, co wyraża publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99 oraz z 9 listopada 2005 r., V CSK 70/05). Wymaganie dotyczące przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma umożliwić stronie wnoszącej skargę kasacyjną przekonanie Sądu Najwyższego o istnieniu przesłanek, na których opiera się wstępne badanie skargi pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06). Dla spełnienia obowiązku określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest przedstawienie argumentacji przekonującej o potrzebie przyjęcia skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

W skardze kasacyjnej podniesiono podstawy jej przyjęcia do rozpoznania w postaci występowania istotnych zagadnień prawnych oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Autor skargi w istocie przedstawił dwa zagadnienia prawne, potrzeba wykładni przepisów stanowi natomiast swoiste podsumowanie tychże zagadnień.

Co do pierwszego zagadnienia prawnego - sposobu oceny opóźnienia w wykonywaniu robót budowlanych, prowadzonych jako roboty modułowe na placu budowy i w miejscu prowadzenia robót montażowych, ujmowanych przez autora skargi jako dwa tereny budowy, w sytuacji gdy wzięto pod uwagę wyłącznie stan zaawansowania robót na placu budowy, to stwierdzić należy, że jest to zagadnienie nowatorskie, dotychczas nieanalizowane szczegółowo w orzecznictwie. Nie można jednak uznać, że w realiach niniejszej sprawy będzie miało ono znaczenie dla rozstrzygnięcia. Miałoby ono znaczenie, gdyby w ustalonym stanie faktycznym można było wziąć pod uwagę stan zaawansowania robót montażowych i miałoby to wpływ na ostateczne rozstrzygnięcie i ocenę opóźnienia, dopuszczalności odstąpienia od umowy i zaistnienia przesłanek do naliczania kary umownej.

Jak się przyjmuje w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. musi wystąpić „w sprawie”, tzn. na tle ustalonych w niej okoliczności faktycznych i w powiązaniu z oceną prawną dokonaną przez sąd drugiej instancji. Niezależnie bowiem od publicznoprawnych celów rozpoznania skargi kasacyjnej, rozstrzygnięcie istotnego problemu prawnego powinno mieć znaczenie dla orzeczenia o zasadności skargi kasacyjnej, w której dane zagadnienie zostało sformułowane (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lutego 2021 r., I CSK 201/20). Zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie nie tylko dla ukierunkowania praktyki sądowej, ale też rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało. Inaczej rzecz ujmując, rozstrzygnięcie istotnego zagadnienia prawnego musi mieć wpływ na wynik sprawy, rzutować na jej rozstrzygnięcie. Zatem istotnym zagadnieniem prawnym jest problem, którego rozwiązanie jest konieczne do wydania orzeczenia w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 lutego 2021 r., I USK 102/21 oraz z 4 marca 2021 r., I USK136/21).

Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego - którym Sąd Najwyższy jest związany - wynika, że opóźnienie wynosiło około pięciu tygodni, wynikało z kilku przyczyn, jak brak reakcji na ustalenia stron na naradach koordynacyjnych, brak odpompowania wody opadowej z terenu budowy, zwlekanie z zamówieniem pomp ciepła, brak postępu robót na placu budowy zgodnie z harmonogramem, wstrzymanie prac przez podwykonawcę, za którego odpowiada wykonawca, ale też utrata płynności finansowej jednego z wykonujących roboty budowlane konsorcjantów, następnie w stosunku do którego ogłoszono upadłość. Na tę przyczynę jako najistotniejszą wprost wskazuje jego oświadczenie z 1 lipca 2013 r. o braku możliwości kontynuowania przez niego budowy, w następstwie między innymi czego pozwana odstąpiła od umowy w oświadczeniu z 2 lipca 2013 r. z uwagi na nierealny do zachowania termin zakończenia budowy (w ramach którego należało w dodatku uzyskać pozwolenie na użytkowanie, zgodnie z umową), a ustalony na 30 sierpnia 2013 r. W świetle tych okoliczności, faktu, że z ustalonego stanu faktycznego wynika, że moduły wykonywał podwykonawca, który zaprzestał wykonywania prac (modułów) od 13 czerwca 2013 r., z uwagi na brak zapłaty ze strony wykonawców oraz okoliczności, że montaż kompletnych modułów na terenie budowy (a nie terenie montażu) miał się zgodnie z harmonogramem zakończyć 23 czerwca 2013 r., a co nie nastąpiło na dzień odstąpienia od umowy (2 lipca 2013 r.), brak jest możliwości wpływu wskazanego, interesującego zagadnienia prawnego na rozstrzygnięcie w zakresie opóźnienia w sprawie niniejszej z uwagi na okoliczność zaprzestania robót i braku perspektywy ich wznowienia. Analiza stanu zaawansowania prac na placu budowy i na terenie podwykonawcy, który wykonywał prace modułowe, nie ma więc znaczenia w tych okolicznościach ze względu na ustalenia dotyczące przyczyn i charakteru opóźnienia.

Co do drugiego zagadnienia prawnego, którego istota sprowadza się do rozstrzygnięcia czy można skorzystać z ustawowego prawa odstąpienia od umowy z powodu zwłoki wykonawcy w sytuacji zastrzeżenia umownego prawa odstąpienia od umowy, ale bez określenia terminu, w którym je można wykonać, to należy zauważyć, że Sąd I instancji i Sąd odwoławczy uznały zastrzeżenie takiej klauzuli umownej za nieskuteczne z uwagi na brak jednego z elementów konstytutywnych

klauzuli umownego prawa odstąpienia, jakim jest termin, do którego można to odstąpienie wykonać (§ 17 umowy, s. 29 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Skuteczne odstąpienie nastąpiło na podstawie ustawy.

Jeżeli chodzi o skutki braku określenia terminu do wykonania umownego prawa odstąpienia od umowy, to w orzecznictwie dominuje pogląd, że art. 395 § 1 k.c., nakazujący oznaczyć w klauzuli termin, w ciągu którego jedna lub obie strony będą mogły od umowy odstąpić, jest przepisem bezwzględnie wiążącym ze względu na to, iż podważa on trwałość zobowiązań umownych (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2020 r., V CSK 592/19; wyrok Sądu Najwyższego z 12 października 2018 r., V CSK 493/17, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z 4 listopada 1982 r., II CR 407/82; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 22 października 2009 r., I ACa 697/09; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 stycznia 2014 r., I ACa 1148/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 7 maja 2014 r., I ACa1357/13).

Prowadzi to do oczywistego wniosku, że strony mogą korzystać w takiej sytuacji z ustawowego prawa odstąpienia od umowy. Nie można więc uznać, że mamy do czynienia z istotnym, budzącym w orzecznictwie wątpliwości zagadnieniem prawnym, a w konsekwencji z potrzebą przeprowadzenia wykładni wskazanych w skardze przepisów prawnych.

Z tych względów w przedmiocie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania orzeczono, jak w treści postanowienia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.